

'De bank is de stad en de stad is de bank'

De Morgen - 12 Dec. 2016
Pagina 6

Monte dei Paschi di Siena, de oudste bank van Italië, staat op instorten. En in tegenstelling tot elders zie je dat in de Toscaanse heuvelstad op elke straathoek: de universiteit, de voetbalclub en haast alle inwoners worden getroffen. 'Kijk recht voor je, zo ziet een bankencrisis eruit.' Jarl van der Ploeg in Siena

Voor de oudste bank ter wereld, die nu een laatste poging onderneemt om overeind te blijven zonder de hulp van de Italiaanse overheid, staat een enorme kerstboom vol verlanglijstjes. "Lieve Kerstman, ik ben erg lief geweest en zou graag wat Playmobil ontvangen", luidt er een. De meeste van die papertjes hangen op de ooghoogte van peuters. Iets hoger hangt een tweede reeks briefjes. "Lieve Kerstman", is daar te lezen. "Kunt u ervoor zorgen dat ik ook straks nog werk heb bij MPS?"

Meestal zijn de gevolgen van een bankencrisis moeilijk waarneembaar voor de gemiddelde spaarder. Want wat is een tranche nu helemaal? Of een trojka? Hoe ziet een bail-in eruit? En de operatie die als QE bekendstaat? Hier in Siena ligt dat anders. Hier is het gestuntel van de Monte dei Paschi di Siena (MPS) te zien op vrijwel iedere straathoek. In deze Toscaanse heuvelstad is de crisis tastbaar.

Welke inwoner je het ook vraagt - jong, oud, man, vrouw, rechts, links - het antwoord is hetzelfde: "De bank is de stad en de stad is de bank. Ik kan mij geen Siena voorstellen zonder de Monte." Volgens een gezegde kun je de Sienezen onderverdelen in drie groepen. Zij die werken voor MPS, zij die studeren om er later te werken en zij die van de bank een pensioen krijgen.

"Tussen de stad en haar bank bestaat een innige verwevenheid", zegt hoogleraar economische geschiedenis Giandomenico Piluso van de Universiteit Siena. "Het gaat veel verder dan werkgelegenheid alleen."

Die liefde ontstond in de late middeleeuwen en komt het best tot uiting in de liefdadigheidsstichting van MPS, de Fondazione Monte dei Paschi. Zo'n stichting is gebruikelijk bij Italiaanse banken en moet ervoor zorgen dat die internationaal opererende bedrijven ook lokaal betrokken blijven. Ze heeft een deel van de bankaandelen in handen en investeert het dividend in bijvoorbeeld het opknappen van monumenten.

Doordat de bank van het kleine Siena uitgroeide tot de derde bank van Italië, was er voor de MPS-Fondazione veel dividend om te investeren. In de toptijd pompte de stichting jaarlijks tot wel 160 miljoen euro in de stad, wat de vijftigduizend inwoners een ongekende weelde opleverde. De moderne computers voor de lagere scholen, een nieuwe ambulance, podia voor het jazzfestival, een extra terminal bij de luchthaven: betaald door Fondazione MPS.

Toen kwam de crisis

"Het aantal voorbeelden is eindeloos", zegt Piluso. De bank sponsorde de jaarlijkse wielersklassieker Strade Bianche, pompte miljoenen euro's in universitair onderzoek en betaalde vrijwel alles voor de zeventien contrade van de stad. Dat zijn wijkverenigingen die naast het organiseren van talloze diners en activiteiten vooral bekendstaan vanwege de jaarlijkse paardenrace in Siena: de Palio. "De relatie tussen Siena en de Monte is echt intiem. Sienezen beminnen hun bank. De Monte verhoogde hun hele levensstandaard."

Maar toen brak de crisis uit en die raakte MPS hard, vooral door een reeks slechte investeringen. De waarde van een aandeel MPS verschrompelde afgelopen vrijdag tot 19,5 eurocent. Het gevolg, naast ontslagen, saneringen, reorganisaties en een gealarmeerde Eurogroep, was dat ook de Fondazione nauwelijks meer geld over had.

"Sindsdien is de stad zichtbaar aan het verpauperen", zegt de 72-jarige Pierangelo Cornin - "geboren, getogen en straks ook stervend in Siena". "Dankzij de Monte was het leven hier goed. De gebouwen glansden en overal liepen toeristen. Maar we voelen dat de laatste jaren uit onze vingers glijpen. Kijk voor je, recht voor je neus. Zo ziet een bankencrisis eruit."

Recht voor Cornins neus ligt de voormalige Montepaschi Arena. Een stadion waar de supporters van AC Siena zich tot drie jaar geleden vergaapten aan wereldsterren als Ronaldinho, Buffon en Beckham. Maar dat was voor de crisis. Voor de bank zich noodgedwongen terugtrok als sponsor en zo de club meesleurde in haar val, weg uit de Serie A. Vandaag rest een onbeduidende wedstrijd tegen Olbia, om de tiende plek in een van de laagste divisies van Italië.

"Het is niet alleen de voetbalclub. Hetzelfde gebeurde met de inmiddels ter zielen gegane basketbalclub, jarenlang een van de sterkste teams van Europa", zegt hoogleraar Piluso. "En wat mij betreft nog veel erger: ook hier op de universiteit is het sindsdien veel moeilijker werken. Er is nauwelijks ander budget omdat we altijd blind op de bank vertrouwden. Daarom is een kwart van de medewerkers de afgelopen tien jaar ontslagen." Ook zijn er gebouwen verkocht en melden zich elk jaar minder studenten aan, niet in de laatste plaats omdat de hele biotechnologische faculteit, een van de meest vermaarde onderzoeksinstituten in zijn soort, vorig jaar sloot wegens geldgebrek.

"De neergang van MPS is een drama voor de hele stad. En sinds het referendum van vorige week zondag begint de ellende weer van voor af aan", zegt Rita (58), lerares aan een basisschool.

"Mijn dochter werkt bij de Monte en daarom hoop ik dat de staat ons helpt. Hoe heet dat? Een bail-out. Je leest namelijk ook verhalen over investeerders uit Qatar. Maar als hier straks Arabieren komen, weet je het gewoon niet. Misschien halen ze de bank wel weg uit Siena. Het gaat niet alleen om de drieduizend Sienezen die bij MPS werken, hè? Het gaat ook om de tientallen bedrijven eromheen. Mijn dochter is al werk aan het zoeken in Duitsland. Ze vertrouwt het niet meer."

Blindelings

De meeste Sienezen delen de zorgen van Rita: na de neergang van de Fondazione is de sluimerende werkloosheid het nieuwe probleem. Weinigen maken zich zorgen om het eigen spaargeld, al bestaat er een scenario dat ook een deel van de 130.000 spaarders moeten bloeden. Aan veel van hen is bij het openen van een rekening een soort extra obligatie verkocht. En obligatiehouders lopen mogelijk gevaar bij de aanstaande reddingsoperatie, zegt hoogleraar Pulisi.

"Veel Sienezen hebben zich nooit echt verdiept in hun financiële portefeuille. Ze vertrouwden de bank blindelings, omdat ze nooit reden hadden dat niet te doen", zegt hij. "Ook om die reden hoopt iedereen in Toscane dat de nieuwe premier straks zijn portemonnee trekt en de bank redt. Want als wij naast onze universiteit, onze wijkverenigingen en onze voetbalclub ook nog ons werk én ons spaargeld kwijtraken... pfff, hoe kun je dat nu uitleggen?"

Copyright © 2016 De Persgroep Publishing. Alle rechten voorbehouden